Repere pentru o bază de date a receptării memorialisticii româneşti în presa culturală (selectiv între 1960 şi 2020)[1]

Ramona LUCA[*]
Ofelia ICHIM[**]
Nicoleta BORCEA[**]
Astrid CAMBOSE[**]
Maricica MUNTEANU[**]

Keywords: *database*; *Romanian memoirism*; *cultural periodicals*; *personal correspondence*; *diaries*; *evocation*

Articolul nostru se bazează pe lucrul la proiectul *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii româneşti în presa culturală (1960–2020)* (acronim BDCMEMOR)[2], finanțat de Academia Română în cadrul competiției de granturi 2019–2021, subprogram Științe Umaniste. Proiectul este o iniţiativă a unui colectiv de la Departamentul de istorie literară din Institutul de Filologie Română „A. Philippide" – Filiala din Iași a Academiei Române şi propune realizarea unei evidenţe selective asupra receptării scrierilor memorialistice româneşti în perioada 1960–2020 în presa culturală din ţară şi, în măsura posibilităţilor, în reviste româneşti din străinătate[3]. O preocupare deloc evidenţiată şi cercetată în literatura de specialitate, panorama receptării memoriilor, jurnalelor, scrisorilor reflectată în revistele de cultură oferă posibilitatea revelării unui univers în sine, puternic ancorat în realitatea vieţii cotidiene dar cu irizări sufleteşti care conduc la sondarea eului într-un dialog dintre realitatea nemistificată şi conotaţii de ficţiune.

[1] Comunicare susținută, inițial, la simpozionul internațional *Identitate şi ideologie. Limba şi literatura română în paradigma culturală contemporană*, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide" – Filiala din Iași a Academiei Române și de Asociația Culturală „A. Philippide", Iași, 16–18 septembrie 2020.

[*] Institutul de Informatică Teoretică – Filiala Iași a Academiei Române, România (ramona.luca@gmail.com).

[**] Institutul de Filologie Română „A. Philippide" – Filiala Iași a Academiei Române, România (ofelia.ichim@gmail.com, nikolet14@gmail.com, astrid.iasi@yahoo.com, mari.munteanu@ymail.com).

[2] Grant de cercetare realizat cu sprijin financiar din Fondul Recurent al Donatorilor, aflat la dispoziţia Academiei Române şi gestionat prin Fundaţia „PATRIMONIU", GAR-UM-2019- I-1.5-9, „Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960–2020)", director de proiect: Ofelia Ichim.

[3] Pentru alcătuirea unui corpus de titluri de periodice din care să extragem informații am apelat la instrumente de lucru de specilitate dintre care amintim: Hangiu 2004, 2006; Petcu 2012.

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

Proiectul constă în crearea unui site pe care sunt înregistrate informaţii culese din presa culturală românească cu referire la scrierile memorialistice din diferite etape ale culturii şi literaturii române. Considerăm că proiectul *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii româneşti în presa culturală (1960–2020)* va fi util atât specialiştilor cât şi publicului larg deoarece va oferi informaţii despre un domeniu ce evidenţiază multiple faţete mai puţin cunoscute ale realităţilor din literatura şi cultura română. Site-ul pe care vor fi stocate informaţiile va pune la dispoziția utilizatorilor posibilităţi de căutare: după titlurile revistelor, după anul de apariţie al revistelor, după numele autorilor de recenzii, după numele autorilor de scrieri memorialistice despre care se scriu recenziile, după titlurile cărţilor recenzate ș.a.

Baza de date care se conturează lucrând la acest proiect va oferi informaţii şi în privinţa amplitudinii receptării scrierilor memorialistice româneşti în presa culturală în funcţie de regimul politic; respectiv faptul că în perioada comunistă erau trecute sub tăcere sau prezentate cu mare prudenţă scrierile din categoria memorialisticii, situaţie în evident contrast cu larga deschidere şi apetenţă pentru acest domeniu din anii de după 1989.

Proiectul *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii româneşti în presa culturală (1960–2020)* este inedit în România. Ne referim la noutatea includerii informaticii în realizarea acestui proiect, ceea ce oferă o largă posibilitate de accesare a datelor introduse pe site.

În prima fază, informațiile specifice memorialisticii românești în presa culturală au fost structurate într-o bază de date, numită **BDCMEMOR**, bază de date ce poate fi reprezentată conceptual printr-o diagramă entitate-relație.

Baza de date **BDCMEMOR** conține următoarele entități: *periodice, reviste, articole* și *utilizatori*. Entitatea *utilizatori* a fost creată pentru accesul securizat la interfața de administrare a bazei de date și pentru a putea identifica înregistrările făcute de fiecare utilizator în baza de date. Entitățile *periodice, reviste, articole* și *utilizatori* sunt descrise de atribute după cum urmează:

Utilizatori	
userId	Identificator unic al utilizatorului, utilizat pentru a identifica înregistrările introduse de fiecare utilizator.
utilizator	Numele utilizatorului.
Parola	Parola de acces la interfața securizată a site-ului.

Periodice	
periodicId	Identificator unic al periodicului.
userId	Identificator care se află în relație cu atributul *userId* al entității **utilizatori.**
Titlu	Denumirea periodicului.
linkPeriodic	Link către adresa web a periodicului (unde este cazul).

Reviste	
revisteId	Identificator unic al revistei.
periodicId	Identificator care se află în relație cu atributul *periodicId* al entității

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

	periodice.
userId	Identificator care se află în relație cu atributul *userId* al entității **utilizatori.**
anAparitie	Anul de apariție al revistei.
anCurent	Anul curent al revistei.
nrCurent	Numărul curent al revistei.
nrInContinuare	Numărul în continuarea colecției.
linkRevista	Link către adresa web a revistei (unde este cazul).

Articole	
articoleId	Identificator unic al articolului.
revisteId	Identificator care se află în relație cu atributul *revisteId* al entității **reviste.**
userId	Identificator care se află în relație cu atributul *userId* al entității **utilizatori.**
Titlu	Titlul articolului
Autori	Autorii articolului.
Tags	Cuvinte cheie din articol.
linkArticole	Link către adresa web a articolului (unde este cazul).
descriere	Descriere a articolului.

Baza de date **BDCMEMOR** a fost creată utilizând sistemul de gestiune a bazelor de date MySQL. Vizualizarea informațiilor din baza de date se face printr-un site web ce poate fi accesat la adresa web http://bdcmemor.academiaromana-is.ro, (Fig. 1). Tehnologiile web ce au fost utilizate pentru crearea acestui site sunt PHP, HTML, CSS, JavaScript.

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

Fig. 1. Pagina de start a proiectului

Site-ul web conține și o componentă securizată, accesibilă doar membrilor echipei proiectului pentru administrarea bazei de date **BDCMEMOR** (Fig.2).

Fig. 2. Acces securizat la interfața de administrare a bazei de date

Interfața de administrare a bazei de date conține unelte de adăugare, modificare, accesare și ștergere a informațiilor. În această interfață avem două zone de lucru (Fig.3):

- zona de lucru a utilizatorului conectat – în această zonă, utilizatorul poate accesa uneltele de adăugare, modificare, vizualizare și ștergere a informațiilor introduse de el;
- zona tuturor utilizatorilor – în această zonă se pot accesa toate datele introduse în baza de date de către toți utilizatorii.

Fig. 3. Zone de lucru din interfața de administrare

Prin accesarea butonului **Adaugă periodic** din Fig.3, utilizatorul introduce date în entitatea *periodice* a bazei de date **BDCMEMOR**. Dacă datele au fost introduse greșit, acestea pot fi corectate utilizând unealta **Modifică periodic** din Fig. 4.

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

Fig. 4. Unealtă de modificare periodic

Datele introduse în periodice pot fi vizualizate sub formă de listă ca în Fig. 5.

În mod similar au fost create uneltele de adăugare, modificare, vizualizare și ștergere reviste (Fig. 6, 7, 8) și articole (Fig. 9, 10, 11).

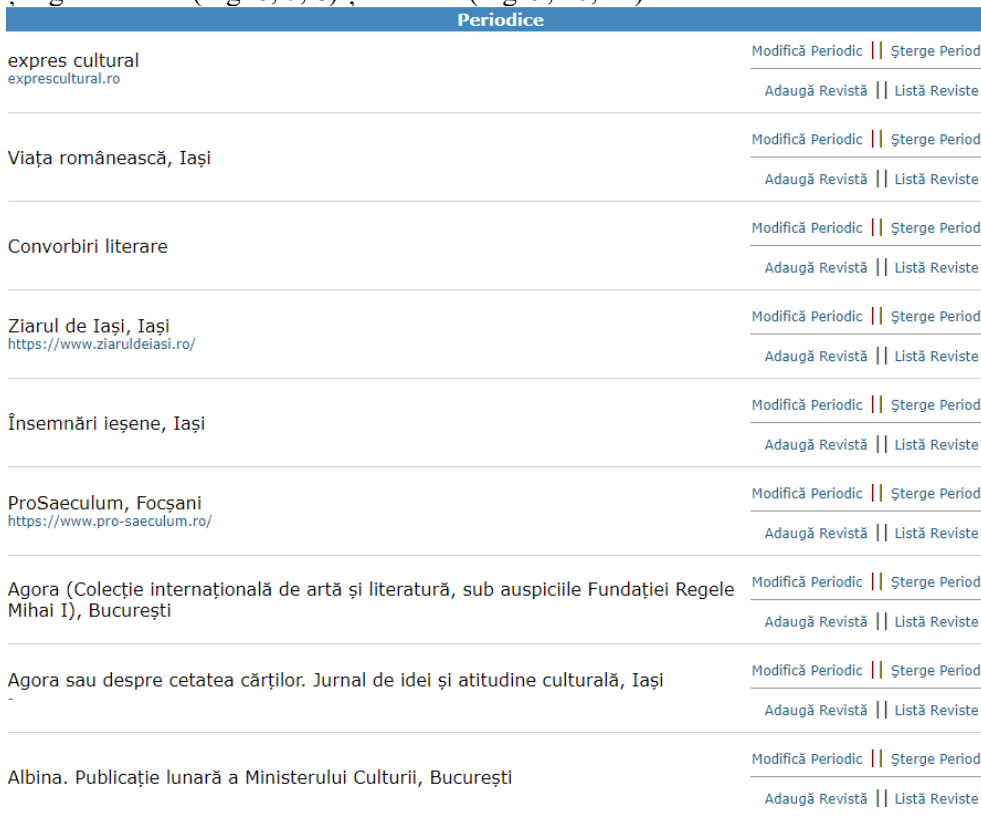

Fig. 5. Listă de periodice introduse in baza de date

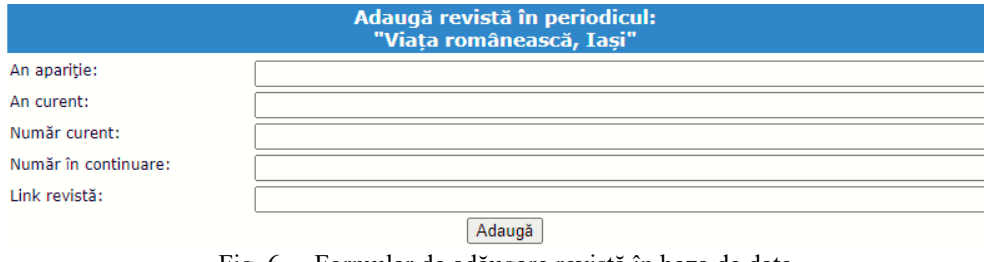

Fig. 6. Formular de adăugare revistă în baza de date

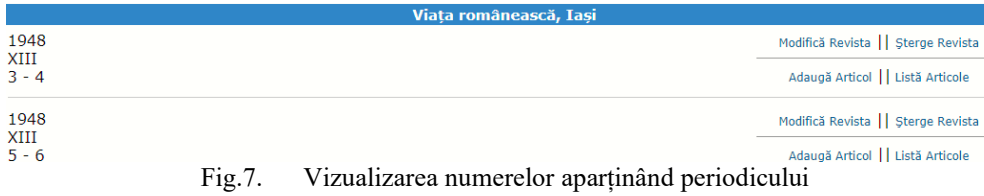

Fig.7. Vizualizarea numerelor aparținând periodicului

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

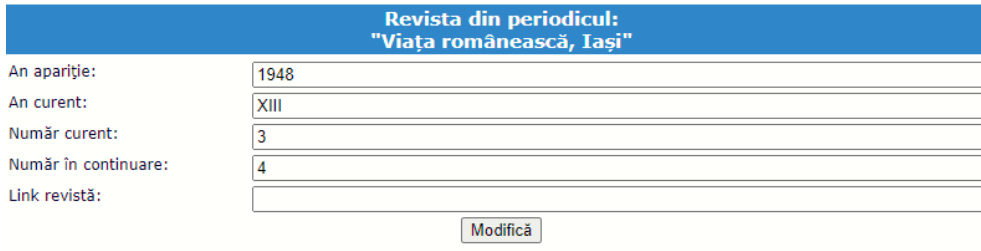

Fig.8. Formular de modificare revistă

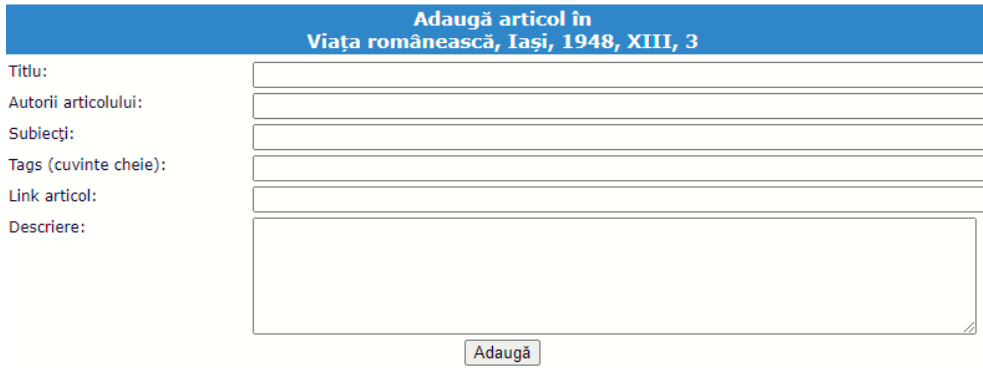

Fig. 9. Formular de adăugare articol

Fig. 10. Vizualizarea articolelor

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

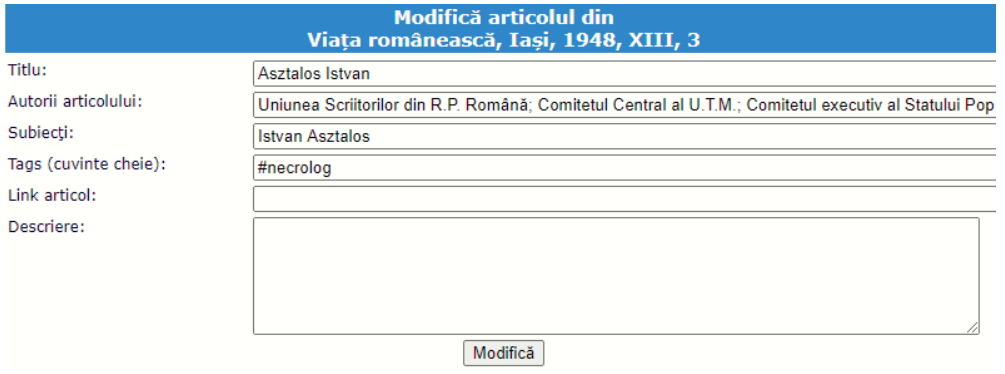

Fig. 11. Modificarea articolului selectat

Site-ul aferent bazei de date **BDCMEMOR** este în dezvoltare, urmând a fi completat cu unelte de vizualizare și căutare a informațiilor din baza de date.

Proiectul *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii româneşti în presa culturală (1960–2020)* va oferi, în final, o bibliografie a receptării critice a scrierilor memorialistice româneşti aşa cum se conturează în colecţiile unor publicaţii culturale dintre 1960 şi 2020. Este necesar un astfel de document pentru că reflectă, printre altele, cauzele de ordin politic care au făcut ca producţia de carte memorialistică să fie foarte parcimonioasă şi prudentă în anii comunismului pentru ca, după 1990, să aibă loc o adevărată explozie a producţiei editoriale din acest segment literar şi cultural. Cum remarcă acad. Eugen Simion,

> după 1990, au apărut multe scrieri diaristice şi memorialistice şi, dacă observ bine, numărul lor este în creştere. Semn, [...], că subiectivitatea românească, multă vreme timorată, cenzurată, autocenzurată, confiscată (cam 50 de ani), se eliberează de complexe (Simion 2018: 11).

Impactul scrierilor memorialistice asupra cititorului este mare deoarece îi aduce sub ochi fragmente din realitatea trăită de autor îmbinând cronica aridă a unor vremuri cu sensibilitatea literaturii:

> o carte de memorii tinde să transforme o viaţă într-un destin prin intermediul unei povestiri care nu respectă legile ficţiunii. O ficţiune totuşi există în orice naraţiune memorialistică: aceea care respinge ficţiunea literaturii. Ea nu inventează în sens strict personaje, dar transformă, dacă este suficient de puternică, personajele reale ale unei epoci în personaje care au relevanţă, personaje memorabile, proprii literaturii (*ibidem*: 21).

Considerăm că informaţiile excerptate din presa culturală privind receptarea scrierilor memorialistice româneşti fac parte din patrimoniul cultural naţional deoarece memorialistica este un segment revelator pentru literatura şi cultura română. Scrierile memorialistice surprind fragmente din viaţa socio-culturală şi politică a ţării ilustrând etape istorice, momente de confruntare politică, atmosfera epocilor literare cu cenacluri şi dezbateri literare, întrebările, incertitudinile, jertfele de vieţi omeneşti din timpul războiului, tratamentul inuman al deţinuţilor politici şi multe alte aspecte care întregesc tabloul viu al unor evenimente care au marcat istoria României sub toate aspectele ei. Pentru că jurnalele, memoriile, scrisorile

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

conţin fragmente de istorie nemistificată trăite de autorii lor cu bune şi cu rele, cu încredere sau dezamăgire faţă de unele personalităţi care şi-au pus amprenta gândirii asupra multor înfăptuiri naţionale cu ecouri adânci în timp.

În periodicele parcurse până acum regăsim informații care se încadrează în categorii precum: autobiografii, amintiri, evocări, memorii, portrete, omagii și necrologuri, jurnale, corespondență personală și scrisori politice, interviuri, recenzii, studii de istorie și critică literară.

În cele ce urmează vom oferi exemple de informații din sfera memorialisticii, așa cum apar în câteva periodice din perioada deja menționată. Dintre revistele editate înainte de 1990, pentru un punct de reper, ne vom referi succinct la revista „Viața românească" (București), perioada 1960–1970. Dintre subcategoriile memorialisticii, un loc de frunte îl ocupă reportajul. Aproape fără excepție, reportajele publicate sunt tendențioase și au scop propagandistic, proslăvind progresul omului nou, industrializarea, urbanizarea. Câteva titluri sunt edificatoare în acest sens: *Combinatul de mâine* de Radu Boureanu (nr. 8/1960), *Delta și stuful* de Camil Baciu (nr. 6/ 1960), *Din mișcarea sentimentelor și ideilor la uzina de tractoare* de Radu Cosașu (nr. 1/1961), *Însemnări provizorii despre vetrele roșii ale Turzii* de Geo Dumitrescu (nr. 3/1961), Traian Coșovei, *Reîntâlnire cu Somova* (nr. 5/ 1961), *Blocul „i"* de Constantin Țoiu (nr. 2/1962), Romulus Zaharia, *Brigada* (nr. 10/ 1962), Sonia Larian, *Flux continuu* (nr.4/ 1963), Mihai Stoian, *Galați. Cultura unui oraș* (nr. 3/ 1965), Damian Necula, *Primăvară gălățeană* (nr. 4/ 1966), F. Brunea-Fox, *Ultimele glasuri ale lui 1907* (nr. 3/ 1967) ș.a. O altă subcategorie bine articulată a genului memorialistic este reprezentată de amintiri, de obicei evocări ale unor scriitori consacrați, sub forma unor medalioane cu caracter aniversar sau comemorativ. Este vorba de scriitori precum Mihail Sadoveanu (nr. 11/ 1960; nr. 11/ 1961), Mihai Ralea (nr. 2/ 1965), Tudor Arghezi (nr. 5/ 1960), I.L. Caragiale (nr. 6/ 1962) ș.a. Pe lângă astfel de medalioane omagiale, „amintirile" sunt deseori întâlnite sub forma „amintirilor despre": Vasile Sadoveanu publică o serie de articole despre Mihail Sadoveanu (*„Bădia Mihai"*, nr. 11/ 1960; *O farsă; O Partidă de șah la Traian*, nr. 2/ 1961; *„Jockey-Club", „Cercul vânătorilor"*, nr. 3/ 1961; *Istoria unei livezi*, nr. 4/ 1961; *„Răvașul poporului"*, nr. 6/ 1961; *Concentrări și manevre*, nr. 7/ 1961; *Judecata asupriților*, nr. 11/ 1961); Otilia Cazimir publică amintiri despre G. Topîrceanu (*Frumoasă eşti, pădurea mea*, nr. 2/ 1962; *Topîrceanu, copil*, nr. 6–7/ 1963), Ion Marin Sadoveanu semnează *Amintiri despre Rebreanu* (nr. 6–7/ 1963), Șerban Cioculescu îl evocă pe N.D. Cocea (*Amintiri despre N. D. Cocea*, nr. 6–7/ 1963), Demostene Botez scrie despre schimbul de epigrame dintre Mihai Codreanu şi Al. O. Teodoreanu (*Mihai Codreanu. Schiță în creion*, nr. 6–7/ 1963), N. Russu-Ardeleanu îl evocă pe Tudor Vianu și cenaclul lui Al. Macedonski (nr. 9/ 1964), Constantin Ionescu publică *Amintiri despre Camil Petrescu* (nr. 12/ 1964), surprinzând anii de liceu, participarea la primul război mondial și activitatea publicistică a scriitorului, Perpessicius evocă figura lui Nicolae Iorga și influența pe care a avut-o acesta asupra formării sale intelectuale (nr. 12/ 1965), Claudia Millian-Minulescu rememorează un episod din ultimii ani ai Hortensiei Papadat-Bengescu (*O vacanță la Tușnad cu Hortensia Papadat-Bengescu*, nr. 3/ 1966), Sașa Pană consemnează amintiri despre Ion Călugăru (nr. 5/ 1966). Pe lângă amintiri și portrete

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

de scriitori, sunt publicate scrisori cu caracter inedit, de la corespondență extinsă și până la fragmente epistolare: se publică masiv din corespondența lui G. Ibrăileanu (nr. 6–7, 12/1963; nr. 1, 2, 11/ 1964), scrisori inedite ale lui Mihail Sebastian (nr. 6–7/ 1963), fragmente inedite din corespondența lui Mihail Sadoveanu cu Artur Gorovei (nr. 6–7/ 1963), Horia Oprescu publică scrisori ale lui Emil Rebreanu, fratele lui Liviu Rebreanu (nr. 5/ 1965), Ilie Dumitrescu-Pitești publică o scrisoare inedită a lui Vasile Alecsandri către Al. Odobescu (nr. 9/ 1965), Șerban Cioculescu publică două scrisori adresate de Mateiu Caragiale fostului coleg de bancă (nr. 1/ 1966), se publică scrisori semnate de Mihai Carp și G. Topîrceanu adresate lui N. N. Beldiceanu (nr. 8/1966), scrisorile lui Benedetto Croce și M. Dessoir către Mihail Dragomirescu (nr. 11/ 1966), o scrisoare a lui Wilhelm Kremnitz către Titu Maiorescu privind boala lui Mihai Eminescu (nr. 12/ 1966), H. Zalis publică scrisori ale lui Tudor Vianu, însoțite de un scurt comentariu (nr. 11/ 1966); sunt publicate scrisori inedite ale lui Panait Istrati către Romain Rolland (nr. 1, 2/ 1967), apar fragmente din corespondența lui Ion Barbu și Tudor Vianu (nr. 1/ 1967). În ceea ce privește literatura de călătorie, se poate observa o preferință pentru însemnările despre țările din fostul Bloc Sovietic, cum ar fi, spre exemplu, Demostene Botez, *Note de călătorie (Leningrad)* (nr. 10/ 1961), *Pasărea Fenix se cheamă Varşovia* (nr. 7/ 1962),Veronica Porumbacu semnează *Note de drum prin Iugoslavia* (nr. 5/ 1967) și *Însemnări bulgare* (nr. 9/ 1967), dar se publică și note de călătorie din alte spații geografice decât Uniunea Sovietică, precum N. Minei, *Note de drum sud-americane* (nr. 11/ 1961), reprezentând însemnări de călătorie despre Argentina, Ion Pas își publică în câteva numere notele de călătorie, ulterior apărute editorial sub titlul *Carte despre drumuri lungi* (nr. 12/ 1963, nr. 9, 12/ 1964), Radu Tudoran publică jurnal de călătorie (*Călătorie în timp – peste spațiu. Jurnal de bord*, nr. 8, 9/ 1965; *Al optzeci și doilea...*, nr. 11/ 1966). De asemenea, se publică, cu o frecvență destul de redusă, fragmente de memorii, dintre care o mare parte au drept obiect trecutul comunist, și scrieri diaristice, având o importanță mai mult documentară: Nicolae Cambrea, *Frământatul an 1919* (nr. 10/ 1960), conținând memorii despre primul război mondial; Mihai Novicov, *În valea Sadului* (nr. 12/ 1960), memorii despre comuniști în ilegalitate; Ion Pas își publică memoriile în câteva numere (nr. 1, 7, 9, 12/ 1962), Petre Constantinescu-Iași semnează *Amintiri din perioada înființării Partidului Comunist Român* (nr. 4/ 1966), Valter Roman publică memorii despre al doilea război mondial (*Pe pământul Spaniei*, nr. 9/ 1967), Mihail Robea, în *Completări la un jurnal* (nr. 2/ 1961) publică fragmente din Jurnalul lui George Ulieru, însoțite de o scurtă prezentare ș.a.

O publicație cu accent special pe recuperarea informației memorialistice a fost revista pariziană „Ethos" (1973−1986) dedicată rezistenței anticomuniste, publicând texte politice care nu puteau apărea în țară. În această revistă (de la nr. 1/1973 la nr. 10/1983) Virgil Ierunca a editat celebra sa serie „Antologia rușinii. Români deplasați", în care, folosind citate ilustrative, face o originală sinteză a celor mai frapante cedări ideologice la care, din varii motive, s-au pretat sute de personalități din toate domeniile culturii românești în anii '70 și '80 ai secolului trecut. Tot în revista „Ethos" (nr. 10/ 1983) a apărut „«Ultimul cuvânt» rostit în apărarea sa de Mircea Vulcănescu în ziua de 15 ianuarie 1948", text inedit, și manifestul inedit al

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

disidentului Dorin Tudoran „Frig sau frică – sau despre condiția intelectualului român de astăzi” (nr. 11/ 1984).

Una dintre revistele cele mai ofertante în informații pe teme memorialistice, apărute după 1989, este „Memoria. Revista gândirii arestate”, cu o apariție neîntreruptă din 1990 până în prezent. Menționăm câteva exemple: Banu Rădulescu evocă atmosfera de teroare din „experimentul Pitești” și pe codeținuții săi, victime și torționari în seria de articole publicată sub titlul *Preambul la „dosarul Piteşti”*, Adrian Marino oferă în articolul *Autobiografie. Ani de închisoare* amănunte referitoare la perioada sa de detenție politică și de domiciliu obligatoriu (nr. 1/ 1990, nr 2/ 1990). În articolul autobiografic *Camera 4 Spital Piteşti*, Grigore Dumitrescu evocă „experimentul Pitești”, în care personajul principal este deținutul torționar Eugen Țurcanu (3/ 1991). În articolul *Mamie*, din același număr al revistei, Monica Sevianu, deținută împreună cu Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu la închisoarea Văcărești, evocă personalitatea și sfârșitul mamei Monicăi Lovinescu. Logicianul Anton Dumitriu își descrie în eseul autobiografic *Râsul*, din același număr al revistei, formarea spirituală și parcursul carceral. Generalul Nicolae Rădescu evocă, într-un dens fragment memorialistic publicat sub titlul *Începutul ocupației*, anii 1944–1945 și circumstanțele instalării regimului comunist în România. Poetul Geo Dumitrescu își rememorează, sub titlul *A fi sau a nu fi de stânga*, experiența de comunist și excluderea din partid.

Dintre publicațiile de după 1990, fișate până acum, vom exemplifica informațiile despre memorialistică referindu-ne la „ProSaeculum” (Focșani) între 2002 și 2006, „Însemnări ieșene” , anii 2004 și 2005, „Dunărea de jos”, „Ziarul de Iași” pe anul 2002 și „Expres cultural” (2020).

Se poate observa că reportajul dispare din paginile publicațiilor literare de după 1990 (locul reportajului este preluat în mod aproape exclusiv de discursul televizat și de revistele non-literare). În schimb, interviul devine un gen predilect, cu excepția „Ziarului de Iași”, toate numerele celorlalte periodice analizate conținând interviuri, uneori chiar mai multe interviuri pe număr. Spicuim din „Însemnări ieșene”: Corneliu Ștefanache îl intervievează pe Viorel Barbu (nr.1/ 2005), pe I.P.S. Daniel (nr. 2/2005), pe Dan Hatmanu (nr. 4/2005), pe Bartolomeu Anania (nr. 5/ 2005), pe Paul Miron (nr.7/ 2005); Dan Daia publică un interviu cu Virginia Sorescu (nr. 6/ 2005), conținând amintiri despre Marin Sorescu ș.a. În „ProSaeculum” (Focșani) apar interviuri cu Virgil Cândea (nr. 1, 2/ 2002), Valeriu D. Cotea nr.3/ 2003), cu Ion Irimescu (nr.4/ 2003), Gheorghe Buzatu (nr. 4/ 2003), Irina Mavrodin (nr. 5, 6/ 2003; nr. 7, 8/ 2004; nr. 1/ 2006), Zoe Dumitrescu-Bușulenga (nr. 7/ 2004), Radu Cârneci (nr. 8/ 2004), Irina Petraș (nr. 5, 6–7, 8/ 2005; nr. 1, 2, 3 / 2006), Florentin Popescu (nr. 3/ 2006), Andrei Grigor publică un interviu cu Eugen Simion (nr. 5/ 2003), Ioan Adam dialoghează cu Leo Butnaru (nr. 3/ 2003), Irina Mavrodin publică un interivu cu Alexandru Vona (nr. 3/ 2006), Lucia Dărămuș îl intervievează pe Basarb Nicolesco (nr. 3/ 2006) ș.a.

„Amintirile” și „portretul” precumpănesc și în publicațiile de după 1990. În „ProSaeculum” (Focșani) este publicată o evocare a lui I.L. Caragiale de către Tudor Arghezi (nr. 1/ 2002), Pavel Chihaia publică amintiri despre Vladimir Streinu (nr. 1/ 2002), Fănuș Neagu evocă un episod despre Marin Preda (nr. 2/ 2002), Florentin Popescu scrie despre Ion Larian Postolache (nr. 2/ 2002), Ion Murgeanu îl evocă pe

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

Nichita Stănescu (nr. 4/ 2003), D. R. Popescu semnează amitiri despre Zaharia Stancu (nr. 5/ 2003), Fănuș Neagu scrie despre Nichita Stănescu (nr. 6/ 2003), Florentin Popescu reproduce un fragment semnat de Virginia Șerbănescu, conținând o transcriere de pe bandă de magnetofon a unor mărturisiri ale scriitoarei Alice Voinescu (nr. 6/ 2003), Ioana Postelnicu scrie despre E. Lovinescu și cenaclul „Sburătorul" (nr. 6/ 2003), Emil Manu evocă întâlnirea cu Tudor Arghezi (nr. 8/ 2004), Barbu Brezianu mărturisește despre arestarea lui Baruțu Arghezi, fiul lui Tudor Arghezi (nr. 8/ 2004), Florentin Popescu publică amintiri despre cenaclurile literare frecventate (nr. 6–7/ 2005), Vasile Blendea rememorează, în dialog cu Florentin Popescu, scene petrecute alături de Geo Bogza (nr. 3/ 2006). Se poate observa un interes viu pentru jurnal, de la scrierile diaristice din timpul regimului comunist până la jurnale sau fragmente de jurnal ale unor personalități minore sau scriitori clasicizați: revista „ProSaeculum" publică fragmente din jurnalul lui Eugen Barbu în câteva numere (nr. 5, 6/ 2003; nr. 8/ 2004; nr. 4, 5, 6–7/ 2005; nr. 2, 3 / 2006); Dumitru Ivănescu publică în câteva numere din „Însemnări ieșene" jurnalul inedit al diplomatului român Victor Cădere (nr. 2, 3, 4, 5, 6, 7/ 2005), Ioan Adam publică fragmente inedite din jurnalul lui Duiliu Zamfirescu („ProSaeculum", nr. 2/ 2002) ș.a. Cu o pondere mai mică, se publică memorii: Nicolae Breban, *Sensul vieții* „Însemnări ieșene", nr. 1/ 2004), fragment care va apărea în volumul de memorii cu același titlu, Al. Săndulescu publică fragmente din jurnalul care va apărea ulterior cu titlul *Operație pe cord deschis* („ProSaeculum", nr. 1, 2/ 2002). Corespondența face, de obicei, obiectul unor rubrici cu caracter documentar: în „ProSaeculum", Mioara Neagu publică *Scrisori către Ion Caraion* (nr. 2/ 2002), Ion C. Rogojanu publică o scrisoare a lui Gh. Cristescu în care este relatat episodul arestării lui Liviu Rebreanu din timpul ocupației germane în primul război mondial (nr. 2/ 2002), Emil Manu publică o scrisoare inedită a lui Ion Caraion către Vintilă Horia (nr. 3/ 2003), Dumitru Huțanu publică din corespondența lui I.M. Rașcu (nr. 3/ 2003), Gheorghe Buzatu reproduce scrisoarea lui Ion Lăncrănjan adresată secretarului de cabinet al lui Nicolae Ceaușescu, care conține o „informare" cu privire la dificultățile de publicare a operei sale literare (nr. 4, 5/ 2003,), Gheorghe Buzatu comentează și reproduce scrisoarea lui Octavian Goga adresată regului Carol II cu privire la activitatea lui Nicolae Titulescu la Liga Națiunilor (nr. 5/ 2003), este reprodusă o scrisoare adresată de Ion Caraion lui Virgil Ierunca, în care vorbește despre anchetele din timpul regimului comunist (nr. 8/ 2004) ș.a. Pe lângă publicarea scrierilor memorialistice prorpiu-zise, interesul pentru memorialistică este susținut de studii de critică și istorie literară. Pe de o parte, sunt publicate studii și cronici de întâmpinare despre diverse scrieri memorialistice. Spre exemplu, în „ProSaeculum" (Focșani) Al. Săndulescu scrie un studiu despre corespondența lui Mihail Kogălniceanu (nr. 5/ 2003), un studiu despre „memorialistica epistolară", cu aplicație la Ion Heliade Rădulescu (nr. 7/ 2004) și un articol prin care schițează un portret al lui Liviu Rebreanu prin prisma amintirilor lăsate de contemporanii scriitorului (nr. 8/ 2004). Constantin Coroiu studiază corespondența dintre G. Călinescu și Al. Rosetti, cuprinzând informații despre geneza *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* (nr. 7/ 2004) și mărturiile lui Teodor V. Ștefanelli despre Mihai Eminescu (nr. 7/ 2004), Florentin Popescu scrie despre memorialistica lui Camil Baltazar (nr. 8/ 2004) ș.a. Pe de altă parte, mărturia, confesiunea, corespondența, amintirea sunt

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

instrumente de analiză în studii-sinteză de tip monografic, în articole de istorie literară sau studii de documentare istorică: Florin Cîntec scrie un articol despre Vasile Conta și socialismul românesc, referindu-se la corespondența filosofului român („Însemnări ieșene", nr. 3/ 2005), Daniel Cristea-Enache reconstituie o parte din biografia lui I.D. Sîrbu, recurgând la corespondența, jurnalul și mărturiile scriitorului („Însemnări ieșene", nr. 4, 5/ 2005), Horia Dumitrescu reconstituie biografia arhitectului Ion Mincu, cu ample referințe din corespondența acestuia („ProSaeculum", nr. 2/ 2002), Virgil Cândea scrie un studiu de istorie literară despre reprezentarea zonei Buzăului în însemnările de călătorie a călătorilor străini („ProSaeculum", nr. 3, 4/ 2003), Gheorghe Buzatu publică un studiu despre „jurnalul" informativ al lui A. Karaganov privind vizita lui George Enescu și a Mariei Cantacuzino la Moscova, conținând mărturii ale soților despre situația politică din România („ProSaeculum", nr. 4/ 2003), Ecaterina Țarălungă semnează un eseu critic despre Petru Dumitriu, incluzând date biografice și mărturii ale scriitorului („ProSaeculum", nr. 5/ 2003), Eugen Simion publică un articol despre biografia și opera lui Marin Sorescu, conținând o analiză a volumului de corespondență *Marin Sorescu în scrisori de familie*, editat de George Sorescu („ProSaeculum", nr. 6–7/ 2005) ș.a. Apar articole de investigație, articole-anchetă, în care sunt folosite deopotrivă mărturiile scrise, cât și cele orale: M. Prisecaru scrie un articol despre Ioana Postelnicu, conținând mărturisiri ale autoarei despre cenaclul „Sburătorul" și traiul de la Bacău (*Cel mai longeviv scriitor român contemporan caută la Bacău drumul spre infinit*, „Ziarul de Iași", 2002, 28 ianuarie), este publicată (fără autor) o reconstituire a biografiei și activității lui Cristofor Simionescu sub regimul comunist, cu referire la volumul de memorii *Gânduri* și mărturii orale ale contemporanilor săi („Ziarul de Iași", 2002, 8 februarie) ș.a.

În unele periodice, mărturii ale contemporanilor completează portretul unei personalități. Astfel, Nicolae Bacalbașa vorbește despre Vasile Voiculescu (*Doctorul Vasile Voiculescu*, „Dunărea de jos", nr. 142/ 2013). Cercetătoarea Livia Ciupercă publică, în serial, jurnalul Corei Irineu (*Cora Irineu. Jurnal)* în „Dunărea de jos", nr. 135, 136, 137, 138// 2013; Victor Durnea rememorează figura lui Sergiu Matei Nica și se ocupă de jurnalul acestuia, rămas în manuscris (*Un diarist sui generis. Sergiu Matei Nica*, „Expres cultural", Iași, nr. 6/ 2020); Ghiță Nazare evocă figura lui Al. Lascarov-Moldovanu sub titlul *Încorsetările unei vieți,* („Dunărea de jos", nr. 160/ 2015) ș.a.

Portretele aniversare sau ocazionale pot furniza informații notabile, de exemplu, Pompiliu Comșa care publică *Viața și opera lui Nechifor Crainic* („Dunărea de jos", nr. 151/ 2014) sau Corneliu Stoica, autorul articolului *Ion Țarălungă* („Dunărea de jos", nr. 151/ 2014).

Impresionante sunt referințele recuperatoare ale perioadelor carcerale trăite de unii scriitori. Astfel, în „Dunărea de jos", Ion Aluion publică articolul *Mircea Vulcănescu sub teroarea comunistă* (nr. 161/ 2015); Stelian Neagoe se ocupă de Petre Pandrea și perioada petrecută de acesta în închisoare (*Petre Pandrea în pușcăriile comuniste* (nr. 166/ 2015); Vasile Popa rememorează prezențele lui Vasile Voiculescu și Vasile Ghe. Popa în detenție la Aiud (nr. 166/ 2015).

Lupta scriitorilor cu sistemul poate fi exemplificată de articole ca cel al lui Marin Scarlat despre Ion Pena: *Ion Pena, scriitorul interzis* (nr. 162/ 2015).

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

Inedită este contribuția lui Ionel Necula, care publică articolul cu titlul *I. D. Petrovici și A. D. Xenopol în relație de încuscrire* (nr. 158/ 2015) cuprinzând secvențe mai neobișnuite din viața personală a acestora.

Evocările sunt, și ele, foarte utile, deoarece aduc elemente noi în completarea profilului personalității vizate: Radu Negrescu Șuțu reconstruiește cu acribie figura lui Leon Ghika (*In memoriam Leon Ghika*, nr. 166/ 2015) ș.a.

Cu tentă memorialistică sunt și medalioanele: Livia Ciupercă reconstituie profilul clasicistului George Murnu din perspectivă auctorială: *Un poet homerid: G. Murnu* (nr. 140/ 2013). Gabriel Dragnea evocă personalitatea lui Panait Istrati într-un medalion aniversar, cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la moarte: *P. Istrati – 80 de ani de la moarte* (nr. 160/ 2015). În categoria ,,corespondență", un exemplu este cea recuperată de profesorul Eugen Munteanu în articolul *Ion Gheție către Carmen Gabriela Pamfil* (,,Expres cultural", Iași, nr. 5/ 2020).

Suplimentele literare ale periodicelor pot furniza o sumă de informații interesante: Nichita Danilov, Adina Bardaș, Grigore Ilisei, Alexandru Radu Petrescu semnează evocarea *In memoriam Florin Faifer*, în Suplimentul ,,Zigurat" din ,,Expres Cultural", Iași, nr. 7/ 2020.

Prin exemplele menționate am încercat să ilustrăm câteva repere în receptarea memorialisticii prin prisma presei culturale românești. Site-ul pe care acestea se regăsesc va constitui un corpus esențial de informații cu referire la scrierile memorialistice românești. Segment al patrimoniului cultural național, memorialistica se cuvine studiată și înțeleasă ca o valoare documentară și estetică intrinsecă.

Bibliografie

Hangiu 2004: Ion Hangiu, *Dicţionarul presei literare româneşti (1990–2000)*, Bucureşti, Editura Institutului Cultural Român.

Hangiu 2006: Ion Hangiu, *Panorama presei româneşti contemporane. Articole-program de ziare şi reviste (22 dec. 1989–dec. 2005)*. Presa postdecembristă: sub semnul neaşezării de Ion Cristoiu. Prefaţă, note bibliografice şi indici de I. Hangiu. Bucureşti, Editura Historia.

Petcu (coord.) 2012: Marian Petcu (coord.), *Istoria jurnalismului din România. Enciclopedie cronologică*, Iaşi, Polirom.

Simion 2018: Eugen Simion, *Genurile biograficului*, vol. I, Bucureşti, Tracus Arte.

Periodice

„Dunărea de jos" (2013–2015).
„Ethos" (1973, 1986).
„Expres cultural" (2020).
„Însemnări ieșene" (2004–2005).
„Memoria. Revista gândirii arestate" (1989 –1991).
„ProSaeculum" (Focșani) (2002–2006).
„Viața românească" (București) (1960–1970).
„Ziarul de Iași" (2002).

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)

Landmarks for a Database on the Reception of Romanian Memoirism in the Cultural Periodicals (a Selection between 1960 and 2020)

Our article is based on the work for the project *A Computerized Database on the Reception of Romanian Memoirism in the Cultural Periodicals (1960–2020)* funded by the Romanian Academy in the 2019–2021 grants competition, the Humanities subprogramme. The project was initiated by the Department of Literary History at the "A. Philippide" Institute of Romanian Philology – the Iași Branch of the Romanian Academy, and aims at providing a selective evidence upon the reception of Romanian memoirs during 1960–2020 as reflected by the Romanian cultural journals in Romania and from abroad.

The project involves the creation of a site that stores information from the Romanian cultural journals referring to the various stages of the Romanian culture and literature. Users will have the opportunity to run searches within the stored information on the site by journal title, the publication year, the name of the authors of reviews, the name of the authors of memoirs the reviews are written about, by titles of the reviewed books etc.

We consider that the information gathered from the cultural journals on the reception of Romanian memorialism should be regarded as national cultural heritage as memoirism is a relevant segment of Romanian literature and culture. In the journals researched so far one can find information from various subgenres: autobiographies, biobibliographical evocations, memories, portraits, tributes and obituaries, diaries,/memoirs, personal correspondence and political letters, interviews, reviews etc.

BDD-A31828 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:21:00 UTC)